ఇంటర్వెల్‌లో లైట్లు వెలిగాయి. గోవింద రావుకు బైటకు వెళ్ళాలనిపించలేదు. సీట్లోనుంచి ఒకసారి లేచి మళ్ళీకూర్చున్నాడు. వెనుకనుంచి 'గోవిందరావుగారూ' అని పిలుపు వినిపించింది. తనను కాదులెమ్మనుకొన్నాడు. మళ్ళీ 'గోవింద రావుగారూ' అని పిలుపు రావటంతో వెనుకకు తిరిగి చూశాడు. ఎవరో ఒకామె దాదాపు ముప్పై సంవత్సరాల వయస్సుండవచ్చు 'మీపేరు గోవింద రావుగారు కదూ' అని అడిగింది.

'అవును' ఆమెను ఎప్పుడో ఎక్కడో చూసి నట్లు గుర్తు.

"నేను జ్ఞాపకం వున్నానా?"

గోవిందరావు జ్ఞాపకం చేసుకోవటానికి ప్రయ త్నించాడు.

"మాది చింతపల్లి - నేను రాఘవాచార్లు గారి కూతురు పుష్పవల్లిని - దాదాపు పదిహేను పద హారు సంవత్సరాల క్రితం మీరు మా ఊళ్ళో ఉద్యోగం చేశారు. మా ఇంటికి ఎదురుగావున్న వేదాంతం వారింట్లో మీరు అద్దెకుండేవారు."

గోవిందరావు తృప్తిపడ్డాడు. "నువ్వా? మీ రిప్పుడీ వూళ్ళో వుంటున్నారా? నీకు పిల్లలెంత మంది?"

ఆమె ఫలానా అని తెలియగానే గోవిందరావుకు ఆశ్చర్యము, ఆనందము కల్గినయ్. గొంతుక కొంచెం వణికింది.

తిరిగి సినిమా ఆరంభం కావటంతో ఎవరి సీట్లో వాళ్ళు కూర్చున్నారు. గోవిందరావు మనోఫలకం మీద మరోసినిమా ఆరంభమైంది.

* * *

గోవిందరావుకు క్రొత్తగా ఉద్యోగమొచ్చింది. చింతపల్లిలోని ప్రాథమిక పాఠశాలలో అతనిని ఉపాధ్యాయుడుగా వేశారు. అప్పటికి అతని వివాహమై సంవత్సరమన్నా కాలేదు. భార్య పార్వతి కాపురానికొచ్చి రెండు నెలలయిందేమో. అంతా కోడలొచ్చిన వేళా విశేషమన్నారు. కొత్త దంపతులు చింతపల్లిలో కాపురం పెట్టారు. గోవిందరావు వాళ్ళు వుండే ఇంటి కెదురుగాన రాఘవాచార్లుగారి ఇల్లుండేది. ఆయన వృత్తి ఆ ఊరి జనార్ధనస్వామివారి కోవెలలో నైవేద్యం పెట్టటం. ఆ దేవుడి తాలూకు పాతిక ఎకరాల భూమిని కౌళ్ళకు ఇచ్చుకొని దానిపైవచ్చే అయి వేజా అనుభవించటం. ఆయనకు మగ సంతానం లేదు. ఉన్నది ఒకేఒక ఆడపిల్ల పుష్పవల్లి. పది హేను పదహారేళ్ళ వయసులో ఎర్రగా బొద్దుగా మిసమిసలాడుతూ వుండేది. అప్పుడప్పుడు గోవిందరావు వాళ్ళ ఇంటికివచ్చి 'మామయ్య గారూ - అత్తయ్యగారూ' అంటూ కబుర్లు చెప్పేది. గోవిందరావు దగ్గర వాళ్ళ మామగారిచ్చిన గ్రాంఫోన్ వుండేది. పుష్పవల్లి గ్రాంఫోన్ పాటలు వినటానికి తరుచు వస్తుండేదిగూడా. ఆ పిల్లను చూసినప్పుడల్లా గోవిందరావుకు ఏదో చాపల్యం కలిగేది. ఇంట్లో భార్య వుండటం మూలాని పైకి వెలిబుచ్చేవాడు కాదు. అప్పుడప్పుడు ఆ భావాలు ఏదో రూపంలో పైకివచ్చేవి. భార్యతో ఏకాంతంగా వున్నప్పుడు "ఇవ్వాళ ఆచార్లగారమ్మాయి వేసు కున్న జాకెట్టు బాగుందిగదూ. నీకు అటువంటి దయితే బాగుంటుందా?" అని అడిగేవాడు. అవు ననో కాదనో ఆమె సమాధానం చెప్పేది.

"ఆ పుష్పవల్లి మరీఅంత వెకిలిగా నవ్వుతుందే మిటి. మగవాణ్ని నేనున్నానని అయినా సిగ్గు లేకుండా పమిటి ఇష్టమొచ్చినట్టు జారవిడుస్తుంది. ఛీ" అనేవాడు. పార్వతికి ఆ సమయంలో ఏమి అనిపించేది గాదు. తర్వాత ఎప్పుడయినా ఆ మాటలు గుర్తొకొచ్చినపుడు "ఈ మనిషి ఇటువంటివిగూడా గమనిస్తూ వుంటారా ఏం?" అనుకొనేది.

దసరా పండుగ వచ్చింది. పదిరోజులు ముందు గానే కూతురిని అల్లుడిని తీసుకపోదామని గోవింద రావు మామగారు వచ్చారు దాచేపల్లి నుంచి. దసరా పండుగ వచ్చిందంటే పిల్లలకు ఉపాధ్యాయులకు గూడా బోలెడంత సరదా. పిల్లలు కొత్త బట్టలు తొడుక్కొని కోలాటాలు వేసుకుంటూ ఊళ్ళో తిరగొచ్చు. అయ్యవార్లకు అయిదువరహాలు కాక పోయినా కనీసం అయిదు రూపాయలైనా ప్రతి ఇంటినుంచి కట్నంరూపంలో ముడుతుంది. ఆ పండుగ ఎప్పుడు వస్తుందా అని కనిపెట్టుకొని వుంటారు పిల్లలు - అయ్యవార్లుగూడా.

గోవిందరావు తనువెళ్ళకుండా భార్యను పంపిం చారు మామగారితో. వీలుగావుంటే తాను పండుగ నాటికి వస్తానని చెప్పాడు.

ఒకరోజు బియ్యంకడిగి కుంపటిమీద పడేసి గ్రాంఫోన్ ముందుపెట్టుకొని కూర్చున్నాడు గోవిందరావు.

"నీ పేరువిన్నా - నీ రూపుగన్నా ఉయ్యాల లూగు మది నై నై నై." ఈ పాటంటే గోవింద రావుకు ప్రాణం. ఎప్పుడు కాసేపు సమయం దొరి కినా ఈ రికార్డు పెట్టుకొని కూర్చుంటాడు.

"మామయ్యగారూ ఈ కూర మీకిచ్చిరమ్మన్నది మా అమ్మ" అంటూ చేతిలో ఓ ప్లేటు పట్టుకొని వచ్చింది పుష్పవల్లి. 'అయ్యయ్యో అన్నం మాడి పోతుంటే, ఎంతబాగ పాటలువింటూ కూర్చు న్నారేం" అంటూ గబగబావెళ్ళి కుంపట్లోనించి అన్నంగిన్నె దింపేసింది.

"ఏమో. ఇవన్నీ ఆడవాళ్ళు చేయవలసిన పనులు. మాచేత నేమౌతుంది గనక" అన్నాడు గోవిందరావు గ్రాంఫోన్ మూసేస్తూ. అతనిలో ఎప్పటినుండో దాక్కొనివున్న విషపుకోరిక బుసలు

కొట్టింది. తను చేస్తున్నదని తప్పో ఒప్పో! అన్న ఆలోచనే అతనికి రాలేదు. కామం కళ్ళను ఎగదట్టినప్పుడు మనిషి తన ఉనికినిపూర్తిగా మర్చిపోతాడు. ఫలితాన్ని గురించిన ఆలోచన అసలే వుండదు. అనుకోని హఠాత్సంఘటనకు పుష్పవల్లి కలవరపడింది. తనను పాడుచెయ్యొద్దన్నది. చేతులెత్తి మ్రొక్కుతానన్నది. కాళ్ళుపట్టుకుంటానన్నది. కానీ గోవిందరావుకు ఇవేవీ వినిపించలేదు. తాననుకున్నది సాధించాడు.

నువ్వు చేసినదాంట్లో తప్పేమీ లేదు లోకమంతా ఇంతేనన్నాడు గోవిందరావు. ఎవరితోనన్నా చెప్తే నీజీవితం నవ్వులపాలైపోతుందన్నాడు. నీకు పెళ్ళికాదన్నాడు. ఉమర్ ఖయ్యాం గీతాలు రెండు చదివి వినిపించాడు. మహాభారతంలో కుంతీదేవి పెళ్ళిగాకముందే ఒకకొడుకును కనిపారేసి, పెళ్ళైన తరువాత యముడికి ఒకణ్ని, వాయుదేవుడికి వొకణ్ని, ఇంద్రుడికి ఒకణ్ణి అశ్వనీదేవతలకో ఇద్దరిని ఎలాకన్నదో వివరించాడు. అయిదుగురు మొగుళ్ళున్న ద్రౌపది ఆరోమొగుడికోసం ఎట్లా తహతహ లాడిందీ వివరించాడు. ఇంద్రుణ్ని గురించి స్వర్గాన్నిగురించి ఉపన్యాసమిచ్చాడు. కృష్ణ లీలలన్నీ ఏమిటని ప్రశ్నించాడు.

గోవిందరావు పండుగకుకూడా మామగారి ఊరు వెళ్ళలేదు. పార్వతి పుట్టింటి నుంచి వచ్చేవరకు పుష్పవల్లి ప్రతిరోజూ గోవిందరావు గారింటికి వస్తూనే ఉంది.

ఒకరోజు రాత్రి బాగా పొద్దుపోయిన తర్వాత గోవిందరావు జనార్ధనస్వామి కోవెలలోని కళ్యాణ మంటపంలో కూర్చుని వున్నాడు. దూరంగా గలగలా శబ్దంచేస్తూ నాగులేరు ప్రవహిస్తున్నది. చెరువు కట్టమీద ఏవో మిణుగురుపురుగులు అటూ ఇటూ పరుగెత్తుతున్నట్లు కన్పిస్తున్నాయి. అవి కొరివి దయ్యాలు! ఊళ్ళోవాళ్ళు చెప్పుకుంటుంటారు. అతను వచ్చిన అరగంటకు పుష్పవల్లి వచ్చిందక్కడకు. వచ్చి కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకుంది. "ఏమిటి సంగతి" న్నాడు గోవిందరావు.

"నేను తల్లిని కాబోతున్నాను" అంది.

గోవిందరావు నవ్వి "అవును మరి ప్రకృతి తన ధర్మాన్ని నిర్వర్తించింది" అన్నాడు.

"మీరు చెప్పే వేదాంతం బాగానేవుంది. ముందు నా సంగతి చూడండి. ఈ విషయం బైటపడితే మా నాన్న మనిద్దరిని చంపేస్తాడు."

గోవిందరావుకు వణుకుపుట్టింది. పరిస్థితి ఇంత వరకు వస్తుందని అతడు ఊహించలేదు.

"రేపు నేను గుంటూరుకు పోతున్నాను. నాకు తెలిసిన డాక్టరొకాయన వున్నాడు. ఆయన్నడిగి మందేమైనా తీసుకొస్తాను"

"అంటే చంపేసెయ్యమంటావా!"

మరి అంతకంటే ఏం చెయ్యగలం" అన్నాడు నిర్లిప్తంగా కాసేపటిదాకా ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

"నన్ను పెళ్ళిచేసుకోరాదూ" పుష్పవల్లి ఏడుస్తూ అడిగింది.

"పెళ్ళా? నీకేమయినా పిచ్చిపట్టిందా?" నా కిది వరకే ఓ పెళ్ళాంవుంది. దాన్నేం చెయ్యమంటావు?" గోవిందరావు వ్యంగ్యంగా ప్రశ్నించాడు.

"ఏమీ చెయ్యనక్కరలేదు. ఆమెతోబాటు నేను గూడా వుంటాను. నన్నుగూడా చేసుకోండి."

'ఇద్దరు పెళ్ళాలున్నారని తెలిస్తే నా వుద్యోగం పోతుంది.

"నలుగురిలో నన్ను మీరు చేసుకోనక్కరలేదు. మా ఇంటికి పోకుండా ఇట్లాగే మీ ఇంటికి వచ్చేస్తాను ఊఁ అనండి లేకపోతే నా జీవితం నవ్వులపాలౌతుంది."

"ఛా...ఛా! తప్పుగదూ...మీ కులమేరు, మా కులమేరు. వైష్ణవులు అర్చకులుగావున్న దేవాలయంలో మా నాన్న తీర్థంగూడా పుచ్చుకోరు. అయినా నాకు పెళ్ళయి పిండా సంవత్సరమన్నా కాలేదు. ఇంకొకరిని తీసుకొచ్చి ఇంట్లో పెట్టుకుంటే ఎంత అప్రతిష్ఠ, నలుగురు ఏమనుకుంటారు? ఏదైనా అవాంతరం వచ్చినప్పుడు దాంట్లోనుంచి ఎట్లా బయటపడాలో ఆలోచించాలిగానీ ఇట్లా పిచ్చి రిస్తూ కూర్చుంటారా' గోవిందరావు అమాయకంగా ప్రశ్నించాడు.

పుష్పవల్లి ఇంకేమీ మాట్లాడలేదు. గంభీరంగా చీకట్లోకి చూస్తూ కూర్చుంది. అట్లా ఎంతసేపు కూర్చుందో ఆమెకే తెలియదు. రెండో ఆట సినిమాకు వెళ్ళిన జనం కొరంపూడినుంచి తిరిగి వస్తూ దగ్గరగా మాట్లాడుకుంటుంటే పుష్పవల్లి ఉలిక్కిపడి లేచింది. ప్రక్కనెదూస్తే గోవిందరావు లేడు.

ఇంటికివెళ్ళి పడుకున్నాడేగానీ గోవిందరావుకు నిద్ర పట్టలేదు. ఈ పిల్ల ఏదైనా అఘాయిత్యం చెయ్యదుగదా! ఎవరితోనన్నా తన పేరు చెప్పుతుందేమో! ఇంకేమైనా వుందా! కాపురానికొచ్చి సంవత్సరమన్నా గాని భార్య ఏమనుకుంటుంది! అత్తవారింట్లోనూ, వారి తరపు బంధువులలోను తనెంత చులకనైపోతాడు! ఇక ఈ ఊళ్ళో తను ఉద్యోగం చెయ్యగలడా? ఇన్ని ఆలోచనలతో సతమతమైపోతున్న గోవిందరావుకు తొలికోడి కూసేవేళకు కొంచెం కన్ను మలిగింది.

ఆచార్లగారింటినుంచి ఒక్కసారి గొల్లుమని ఏడుపులు వినిపించటంతో గోవిందరావు ఉలిక్కిపడి లేచాడు.

'ఏమండోయ్ ఆచార్లగారమ్మాయి పుష్పవల్లి లేదూ, ఆ మేకావిక్కుగాడితో లేచిపోయింది' పార్వతి పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి చెప్పింది గోవిందరావుతో.

"ఏ మేకావిక్కు?"

"అదేనండి నరసింహారావని మన వీధి మొగదలలో వుంటున్నాడులెండి, మునుపొకసారి పుష్పవల్లికి ఆ ప్రబుద్ధుడు ఉత్తర మొకటి రాశాడు. 'నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను పెళ్ళిచేసుకొంటా'నని. ఆరోజు వాణ్ణి మొహం వాచేటట్లు చీవాట్లుపెట్టి పంపించింది, మరి ఎందుకు తన మనసు మార్చుకొన్నదో ఏమో అతనితోనే లేచిపోయింది.

"అతనితోనే లేచిపోయిందని ఎట్లా తెలిసింది?"

"పోతూపోతూ ఉత్తరం రాసి ప్రక్కలో పెట్టి పోయింది. తామిద్దరూ ప్రేమించుకొని పెళ్ళిచేసుకోబోతున్నారని, తనకోసం తల్లిదండ్రులను దిగులు పడద్దని రాసిందట పాపం ఆమెనలాయన ఒకటే తిరున నెత్తినొ కొట్టుకొంటూ ఏడుస్తున్నారు. పోయినముండ పోతూపోతూ కులంగాని వాడితో పోయిందే అని ఆమెనలాయన తిడుతూ ఏడుస్తున్నాడు."

గోవిందరావుకు పోయిన ప్రాణం తిరిగొచ్చినంత పనయింది. "నేను అనుకుంటూనే వున్నా. ఇది ఎప్పుడో ఇట్లాంటి పని చేస్తుందని. దాని తకలు మొదట్నుంచి అట్లాగే వుంటున్నాయ్" అన్నాడు పార్వతిని చేతుల్లోకి తీసుకుంటూ,

జనం లేచి వెళ్ళిపోతున్నారు. సినిమా అయిపోయిందిగావును, ఈసారి గోవిందరావే పలకరించాడు. "మీ అమ్మా నాన్నా కులాసాగా వున్నారా? ఈ ఊళ్ళో ఏంచేస్తున్నారు."

"మానాన్నపోయి పదిసంవత్సరాలయింది. మా అమ్మ మాదగ్గరనే వుంటున్నది. మావారు ఈఊళ్లో వర్క్‌షాపు పెట్టారు. ఇప్పుడు మీరెక్కడ ఉద్యోగం చేస్తున్నారు." పుష్పవల్లి అడిగింది.

"నాకు మొన్నీమధ్యనే ఈ ఊరి హైస్కూలుకు ట్రాన్స్‌ఫరైంది"

"ఇంకా ఫ్యామిలీని తీసుక రాలేదా?"

గోవిందరావు మాట్లాడలేదు. ఇంకేదో అడుగుదామని అనుకొన్నాడు. నోటిదాకా వచ్చింది. [illegible] బయటకు రాలేదు.

'ఏమిటి ఏదో అడగబోయినారు" పుష్పవల్లి అడిగింది.

"ఏమ్బే ఏం లేదు."

ఇద్దరూ హాలుదాటి బయటకొచ్చారు. డ్రైవరు కారు, తీసుకొచ్చి వాండకు దగ్గరగా ఆపాడు.

"మా ఇల్లు ప్రకాష్ నగర్‌లో వుంది. అమెరికన్ హాస్పిటల్ గేటుకు ఎదురుగా. మా వారిపేరు తెలుసుగా... నరసింహారావు అని అడిగితే ఎవరైనా చూపిస్తారు... అన్నట్లు అత్తయ్యగారు వున్నారా?"

"ఆమె ఈ లోకం నుంచి వెళ్ళిపోయి పదిహేను సంవత్సరాలయింది"

"అయ్యయ్యో, ఏం పాపం?"

"మొదటి కాన్పులోనే గుటుక్కు మని చచ్చిపోయింది తర్వాత అయిదు సంవత్సరాలు పెరిగి పిల్లవాడుగూడా పోయినాడు, పుష్పవల్లీ అప్పట్లో నీవు..." అన్నాడు గోవిందరావు ధైర్యాన్నికూడ దీసుకొని,

"ఎప్పుడు"

"అహఁ ఏం లేదు. ఏంలేదు"

"మంచిది నేను వస్తాను. మీరెప్పుడన్నా తీరిక వున్నప్పుడు మా ఇంటికి రండి" పుష్పవల్లి కార్లో కూర్చుని డోర్ వేసుకుంది. కారు కదిలి పోయింది.

అతని కడుపులో చేయిపెట్టి దేవినట్లయింది. శూన్యంలోకి చూస్తూ "పుష్పవల్లీ అప్పట్లో నీవు గర్భవతివిగదూ, ఆ సంతానం మగా? ఆడా? ఇప్పటికి దాదాపు పదిహేను పదహారేండ్ల వయస్సు వచ్చివుండాలి, ఏం చదువుతున్నాడు"అని అడిగాడు.

చల్లని గాలి వీచి అతని మోహాన్ని స్పృశించింది. "ఇది అడగకూడని సంగతి" అని హెచ్చరిస్తున్నట్టు. ★

Printed and Published on behalf of Naveenandhra Printing, Industrial and Agricultural Company (P) Ltd by M. N[illegible] at [illegible]vatantra Art Printers, Vijayawada-4. Editor - M. Chandrasekhara Rao.
Cover page printed at Jupiter Lithos, Vijayawada-7. Regd. No. H. 958.